

Presă și informare

Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COMUNICAT DE PRESĂ nr. 136/2020
Luxemburg, 10 noiembrie 2020

Hotărârea în cauza C-644/18
Comisia/Italia

Italia a încălcat dreptul Uniunii cu privire la calitatea aerului înconjurător

Valorile-limită aplicabile concentrațiilor de particule PM10 au fost depășite în mod sistematic și persistent între anii 2008 și 2017

În anul 2014, Comisia Europeană a inițiat o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva Republicii Italiene ca urmare a depășirii sistematice și persistente, într-un anumit număr de zone ale teritoriului italian, a valorilor-limită pentru particulele PM10 stabilite prin „Directiva privind calitatea aerului”¹.

Comisia estima, astfel, de pe o parte, că, începând din anul 2008, Republica Italiană a depășit, în mod sistematic și persistent, în zonele vizate, valorile-limită zilnică și anuală aplicabile concentrațiilor de particule PM10, în temeiul articolului 13 alineatul (1) din Directiva privind calitatea aerului coroborat cu anexa XI la aceasta. Pe de altă parte, Comisia reproșa Republicii Italiene faptul că nu și-a îndeplinit obligația care îi revenea, în temeiul articolului 23 alineatul (1) din aceeași directivă coroborat cu anexa XV la aceasta, de a adopta măsurile potrivite pentru a garanta respectarea valorilor-limită pentru particulele PM10 în ansamblul zonelor vizate.

Considerând insuficiente explicațiile furnizate în această privință de Republica Italiană în cursul procedurii precontencioase, Comisia a sesizat Curtea, la 13 octombrie 2018, cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor.

În Hotărârea pronunțată la 10 noiembrie 2020, Curtea, reunită în Marea Cameră la cererea Republicii Italiene, a admis această acțiune.

În primul rând, în ceea ce privește motivul întemeiat pe o încălcare sistematică și persistentă a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva privind calitatea aerului coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta, Curtea consideră întemeiat motivul menționat, având în vedere elementele prezentate de Comisie pentru perioadele și pentru zonele care fac obiectul procedurii. În această privință, Curtea amintește de la bun început că depășirea valorilor-limită pentru particulele PM10 este suficientă în sine pentru a putea stabili o încălcare a dispozițiilor Directivei privind calitatea aerului menționate mai sus. Or, în speță, **Curtea constată că, din anul 2008 până în anul 2017 inclusiv, valorile-limită zilnică și anuală pentru particulele PM10 au fost depășite în mod constant în zonele în cauză.** Potrivit Curții, faptul că valorile limită în discuție nu au fost depășite în cursul anumitor ani din perioada examinată nu se opune constatării, într-o asemenea situație, a unei neîndepliniri sistematice și persistente a dispozițiilor în cauză. Astfel, potrivit înseși definiției „valorii-limită” reținute de Directiva privind calitatea aerului, aceasta trebuie, în scopul de a evita, preveni sau reduce efectele dăunătoare asupra sănătății umane și/sau a mediului în ansamblu, să fie atinsă într-o perioadă dată și nu trebuie depășită odată atinsă. În plus, Curtea subliniază că, atunci când o astfel de constatare a fost stabilită, precum în speță, este lipsit de importanță faptul că neîndeplinirea obligațiilor rezultă din voința statului membru căruia îi este imputabilă, din neglijența sa ori din dificultățile tehnice sau structurale cu care acesta ar fi fost confruntat, cu excepția stabilirii existenței unor împrejurări excepționale ale căror consecințe nu ar fi putut fi evitate, în pofida întregii diligențe manifestate. În speță, întrucât nu a reușit să aducă o astfel de

¹ Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa (JO 2008, L 152, p. 1).

dovadă, Republica Italiană s-a întemeiat fără succes pe diversitatea surselor de poluare a aerului pentru a susține că unele dintre acestea nu îi pot fi imputate, ca de exemplu cele care ar fi influențate de politicile europene sectoriale, sau pe particularitățile topografice și climatice ale anumitor zone în cauză. În sfârșit, Curtea nu acordă nicio relevanță împrejurării, invocată de Republica Italiană, a întinderii limitate, în raport cu întregul teritoriu național, a zonelor la care se referă motivele invocate de Comisie. Ea precizează în această privință că depășirea valorilor limită pentru particulele PM10, chiar și în cadrul unei singure zone, este suficientă în sine pentru a se putea constata o încălcare a dispozițiilor susmenționate ale Directivei privind calitatea aerului.

În al doilea rând, în ceea ce privește motivul întemeiat pe neadoptarea unor măsuri adecvate pentru a garanta respectarea valorilor-limită pentru particulele PM10, în conformitate cu cerințele articolului 23 alineatul (1) din Directiva privind calitatea aerului interpretat singur și coroborat cu secțiunea A din anexa XV la aceasta, Curtea îl consideră de asemenea întemeiat. În această privință, ea amintește că, în temeiul dispozițiilor respective, în cazul depășirii valorilor-limită menționate după expirarea termenului prevăzut pentru aplicarea lor, statul membru în cauză este obligat să întocmească un plan privind calitatea aerului care să îndeplinească cerințele acestei directive, în special pe aceea de a prevedea măsurile potrivite pentru ca perioada de depășire a acestor valori-limită să fie cât mai scurtă cu putință. Curtea subliniază, în acest context, că, deși o astfel de depășire nu este suficientă, în sine, pentru a stabili neîndeplinirea obligațiilor care revin statelor membre în temeiul dispozițiilor menționate ale Directivei privind calitatea aerului și deși acestea dispun de o anumită marjă de manevră pentru stabilirea măsurilor care trebuie adoptate, nu este mai puțin adevărat că aceste măsuri trebuie, în orice caz, să permită ca perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință.

Or, în speță, **Curtea constată că, în mod vădit, Republica Italiană nu a adoptat în timp util măsurile astfel impuse.** În susținerea constatării sale, ea se referă la elementele care figurează în dosar, din care reiese în special că depășirea valorilor-limită zilnică și anuală pentru particulele PM10 a rămas sistematică și persistentă timp de cel puțin opt ani în zonele vizate, că, în pofida procesului care urmărește atingerea acestor valori-limită în curs în Republica Italiană, o mare majoritate a măsurilor prevăzute în planurile privind calitatea aerului înaintate Curții, în special cele care urmăresc să determine schimbări structurale în mod specific în raport cu factorii principali de poluare, au fost prevăzute doar foarte recent și că mai multe dintre aceste planuri anunță o durată de realizare a obiectivelor privind calitatea aerului care se poate întinde pe mai mulți ani, chiar și pe două decenii după intrarea în vigoare a respectivelor valori-limită. Potrivit Curții, o astfel de situație demonstrează, prin ea însăși, că Republica Italiană nu a pus în aplicare măsuri potrivite și eficiente pentru ca perioada de depășire a valorilor-limită pentru particulele PM10 să fie cât mai scurtă cu putință. Pe de altă parte, în timp ce Republica Italiană considera indispensabil, în special având în vedere principiile proporționalității, subsidiarității și echilibrului între interesele publice și interesele private, să dispună de termene lungi pentru ca măsurile prevăzute în diferitele planuri privind calitatea aerului să își poată produce efectele, Curtea observă, dimpotrivă, că o astfel de abordare contravine atât referințelor temporale prevăzute de Directiva privind calitatea aerului pentru a îndeplini obligațiile stabilite de aceasta, cât și importanței obiectivelor de protecție a sănătății umane și a mediului urmărite de această directivă. Astfel, recunoscând totodată că articolul 23 alineatul (1) din Directiva privind calitatea aerului nu poate impune ca măsurile adoptate de un stat membru să garanteze respectarea imediată a valorilor-limită menționate pentru ca acestea să poată fi considerate potrivite, Curtea subliniază că abordarea Republicii Italiene ar echivala cu o prelungire generală, eventual *sine die* a termenului pentru respectarea respectivelor valori, în condițiile în care ele au fost stabilite tocmai în scopul atingerii acestor obiective.

MENȚIUNE: O acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, care este îndreptată împotriva unui stat membru care nu își respectă obligațiile care decurg din dreptul Uniunii, poate fi formulată de către Comisie sau de către un alt stat membru. În cazul în care Curtea de Justiție constată neîndeplinirea obligațiilor, statul membru în cauză trebuie să se conformeze de îndată hotărârii pronunțate.

În cazul în care consideră că statul membru nu s-a conformat hotărârii, Comisia poate introduce o nouă acțiune prin care să solicite aplicarea unor sancțiuni pecuniare. Cu toate acestea, în situația în care nu au fost comunicate Comisiei măsurile de transpunere a unei directive, Curtea poate aplica sancțiuni, la propunerea Comisiei, de la stadiul primei hotărâri.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 5536

Imagini de la pronunțarea hotărârii sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106